

ПОСТАНОВА **Верховної Ради України**

Про Рекомендації парламентських слухань на тему: **«Стан, проблеми та перспективи охорони** **культурної спадщини в Україні»**

Збереження культурної спадщини як одного з головних чинників формування української національної ідентичності, невід'ємної складової всесвітнього культурного доробку людства є обов'язком держави та громадськості, відповідальністю перед прийдешніми поколіннями. Відповідно до статті 54 Конституції України «держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами».

Учасники парламентських слухань наголошують на багатогранності та розмаїтті пам'яток культурної спадщини Українського народу, які не обмежуються лише нерухомими історичними об'єктами, але й охоплюють музейні, архівні цінності, пам'ятки народної творчості.

Популяризація культурної спадщини, використання її освітньо-просвітницького потенціалу, відведення їй належного місця в розбудові єдиного інформаційно-культурного простору сприятиме налагодженню міжрегіонального діалогу, утвердженню толерантності та взаємопорозуміння в суспільстві.

Тяглість історичного розвитку України в загальноєвропейському контексті може забезпечити лише збереження історичної пам'яті поколінь. Саме культурна спадщина народу є тим минулим, без якого немає майбутнього.

Обговоривши проблемні питання правових механізмів охорони культурної спадщини, учасники парламентських слухань на тему: «Стан, проблеми та перспективи охорони культурної спадщини в Україні» **рекомендують:**

1. Президенту України забезпечити подання до Верховної Ради України проекту Закону про приєднання України до Другого протоколу до

Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, підписаної в Гаазі 14 травня 1954 року.

2. Верховній Раді України забезпечити розгляд та прийняття законів:

про внесення змін до Закону України «Про охорону культурної спадщини» щодо збереження пам'яток культурної спадщини, внесених до Списку всесвітньої спадщини Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), реєстр. № 1553;

про внесення змін до деяких законів України щодо посилення відповідальності у сфері охорони культурної спадщини, реєстр. № 5677;

про внесення змін до деяких законів України щодо заборони розміщення зовнішньої реклами на пам'ятках культурної спадщини, реєстр. № 5679;

про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закону України «Про охорону культурної спадщини», реєстр. № 6765 (уніфікація механізму встановлення та посилення адміністративної відповідальності за порушення вимог законодавства про охорону культурної спадщини);

про внесення змін до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» щодо державного нагляду (контролю) у сфері охорони культурної спадщини, реєстр. № 6769;

про переміщення через державний кордон України культурних цінностей, реєстр. № 8021;

про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини у сфері охорони культурної спадщини та статті 44 Закону України «Про охорону культурної спадщини», реєстр. № 8050;

про внесення змін до деяких законів України з питань удосконалення системи охорони культурної спадщини, реєстр. № 8202, про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи охорони культурної спадщини, реєстр. № 8202-1 (щодо встановлення основних засад процедури примусового викупу об'єктів культурної спадщини, якщо власники своїми діями чи бездіяльністю сприяють їх знищенню);

про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії нелегальному вилученню об'єктів археологічної спадщини, реєстр. № 8314.

3. Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України:

забезпечити розробку та прийняття законів щодо:

- запобігання незаконному проведенню археологічних розвідок, розкопок, інших земляних та підводних робіт на об'єктах археологічної спадщини; врегулювання правового статусу приватних колекцій;

- гармонізації законодавства у сфері музейної справи з міжнародними нормами та кращими європейськими практиками, у тому числі Кодексом музейної етики ICOM;

- віднесення коштів, отриманих у вигляді грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону культурної спадщини внаслідок господарської та іншої діяльності, у вигляді фінансових санкцій за порушення законодавства про охорону культурної спадщини, до спеціальних фондів державного та місцевих бюджетів з їх цільовим призначенням на заходи збереження пам'яток;

- меценатства у сфері охорони культурної спадщини, в тому числі нематеріальної;

забезпечити гармонізацію законодавства з питань охорони культурної спадщини та містобудівного законодавства;

передбачати у державному бюджеті України, починаючи з 2019 року, кошти на створення електронного інформаційного ресурсу культурної спадщини та культурних цінностей;

опрацювати питання пільгового оподаткування у сфері охорони культурної спадщини та можливості пільгового кредитування із державного та місцевих бюджетів на проведення реставраційних робіт на об'єктах культурної спадщини, а також системи стимулювання добросовісних власників пам'яток.

4. Кабінету Міністрів України:

здійснювати комплексну, послідовну та скоординовану діяльність з метою створення ефективної системи захисту культурної спадщини, в тому числі нематеріальної, виявлення, використання її економічного, туристичного, культурно-просвітницького та іншого потенціалу;

забезпечити створення інфраструктури геопросторових даних в Україні;

затвердити Концепцію реформування державної політики у сфері охорони культурної спадщини, якою зокрема передбачити децентралізацію управління у цій сфері, залишивши координаційні та контрольні функції за центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони культурної спадщини;

затвердити Державну програму охорони культурної спадщини на 2019-2025 роки (нерухомих об'єктів культурної спадщини, культурних цінностей, нематеріальної культурної спадщини);

затвердити Державну цільову програму забезпечення збереженості документів Національного архівного фонду;

забезпечити добудову та поетапне введення в експлуатацію комплексу споруд центральних державних архівів України у місті Києві;

забезпечити збереження цілісної колекції Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України;

розробити та затвердити заходи з проведення в Україні Року Культурної Спадщини в Європі;

забезпечити внесення змін до рекомендаційних переліків структурних підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної в м. Києві та Севастополі державних адміністрацій, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2012 р. № 606, доповнивши їх структурним підрозділом з питань охорони культурної спадщини;

впровадити систему державно-приватного партнерства у сфері охорони культурної спадщини та сприяти залученню інвестицій у цю сферу; розвивати співробітництво з міжнародними організаціями у здійсненні проектів та грантовій підтримці;

занести до Державного реєстру нерухомих пам'яток України за категорією національного значення об'єкти культурної спадщини, які взяті на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності Закону України «Про охорону культурної спадщини»;

забезпечити підготовку та видання багатотомного енциклопедичного науково-довідкового видання «Звід пам'яток історії та культури України»;

забезпечити впровадження обліку української культурної спадщини за кордоном;

вжити заходів щодо посилення державного контролю за вивезенням культурних цінностей, в тому числі шляхом моніторингу аукціонних торгів культурними цінностями за кордоном; передбачити на ці цілі відповідні видатки за рахунок коштів державного бюджету;

активізувати участь України у міжнародному співробітництві з повернення культурних цінностей;

інтенсифікувати співпрацю з ЮНЕСКО щодо занесення пам'яток культурної спадщини України до Списку всесвітньої спадщини та елементів нематеріальної культурної спадщини до списків нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, а також забезпечити виконання рішень Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО;

налагодити тісну співпрацю з моніторинговою місією ЮНЕСКО, завданням якої є, зокрема, спостереження за станом збереження всесвітньої культурної спадщини в Автономній Республіці Крим.

5. Міністерству культури України:

запроваджувати міжнародний досвід у сфері збереження культурної спадщини, в тому числі нематеріальної;

забезпечувати наповнення Державного реєстру нерухомих пам'яток України, Державного реєстру національного культурного надбання, Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України;

забезпечити розробку правових механізмів створення, функціонування електронного інформаційного ресурсу культурної спадщини та культурних цінностей;

вжити заходів щодо удосконалення розробленої та запровадженої системи щорічної звітності органів охорони культурної спадщини;

забезпечити спільно з відповідними спеціальними органами України, із залученням відповідних міжнародних організацій, моніторинг стану зберігання нерухомих об'єктів культурної спадщини, культурних цінностей України на тимчасово окупованих територіях України, а також збір інформації про переміщення музейних предметів державної частини Музейного фонду України, що зберігаються в музейних закладах на тимчасово окупованих територіях України;

розробити та внести на розгляд Кабінету Міністрів України:

- проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про охорону культурної спадщини» та деяких законодавчих актів у сфері охорони культурної спадщини» щодо впровадження ефективного обліку об'єктів культурної спадщини, створення передумов для функціонування Державного реєстру культурної спадщини України як електронної інформаційної системи; спрощення системи надання адміністративних послуг та дерегуляції відносин у сфері охорони культурної спадщини; встановлення порядку надання дозволів, погоджень і висновків органами охорони культурної спадщини;

- проект постанови про внесення змін до порядку визначення категорій пам'яток для занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України;

- проект постанови про внесення змін до порядку укладення охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини;

розробити та затвердити:

- порядок визначення та затвердження меж і режимів використання зон охорони пам'яток культурної спадщини та внесення змін до них;

- зміни до порядку обліку об'єктів культурної спадщини;

- порядок інформування Міжурядового комітету з охорони всесвітньої культурної і природної спадщини про наміри здійснити містобудівні перетворення на території об'єкта культурної спадщини, включеного до Списку всесвітньої спадщини, та/або в межах його буферної зони;

- інструкцію із здійснення контролю за виконанням Закону України «Про охорону культурної спадщини» та інших нормативно-правових актів про охорону культурної спадщини;

- методичні рекомендації з подачі елемента нематеріальної культурної спадщини для включення до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України та до списків нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.

6. Міністерству закордонних справ України:

забезпечити офіційний переклад Оперативних настанов із застосування Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини, 1972 р.;

переглянути та забезпечити оновлення складу Національної комісії України у справах ЮНЕСКО;

постійно привертати увагу міжнародної спільноти до проблем охорони культурної спадщини, у тому числі на тимчасово окупованих територіях України.

7. Міністерству освіти і науки України, Міністерству культури України:

забезпечити підготовку кадрів у сфері охорони культурної спадщини, зокрема і нематеріальної;

налагодити підвищення кваліфікації працівників у сферах охорони культурної спадщини, музейної справи, вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей;

сприяти запровадженню закладами освіти спеціальності «реставратор пам'яток культурної спадщини»;

забезпечити видання науково-методичної, навчальної літератури з питань дослідження, охорони та реставрації пам'яток культурної спадщини.

8. Міністерству економічного розвитку і торгівлі України, Міністерству культури України забезпечити формування сприятливого інвестиційного клімату, туристичної привабливості об'єктів культурної спадщини та елементів нематеріальної культурної спадщини з метою їх популяризації та використання економічного потенціалу.

9. Міністерству юстиції України:

забезпечити правовий супровід імплементації Конвенції про охорону підводної культурної спадщини; Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту та Протоколу про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту;

надати Міністерству культури України інформацію з державної системи страхового фонду документації України, зокрема з номенклатури об'єктів культурної спадщини та унікальних документальних пам'яток України, що знаходяться на тимчасово окупованих територіях, з метою здійснення необхідних заходів для належного обліку культурної спадщини України.

10. Органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям:

переглянути Переліки об'єктів культурної спадщини та забезпечити подання до Міністерства культури України пропозицій щодо занесення

(незанесення) об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України;

створити структурні підрозділи з питань охорони культурної спадщини;

забезпечити укладення охоронних договорів з власниками пам'яток або уповноваженими ними особами.

11. Органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським, районним державним адміністраціям, органам місцевого самоврядування:

впровадити моніторинг стану охорони об'єктів культурної спадщини, а також виконання власниками пам'яток культурної спадщини охоронних договорів;

провести повну інвентаризацію об'єктів культурної спадщини, що перебувають на державному обліку; скласти список унікальних пам'яток, що знаходяться під загрозою знищення та потребують невідкладних ремонтно-реставраційних робіт;

забезпечити виконання робіт з підготовки текстових та ілюстративних матеріалів до відповідних томів енциклопедичного науково-довідкового видання «Звід пам'яток історії та культури України»;

активізувати виявлення елементів нематеріальної культурної спадщини на регіональному рівні та забезпечити їх подачу до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України;

забезпечити проведення охоронних заходів щодо пам'яток та їх територій у разі виникнення загрози їх пошкодження або руйнування внаслідок дії природних факторів чи проведення будь-яких робіт.

12. Органам місцевого самоврядування історичних населених місць України вжити вичерпних заходів щодо забезпечення розробки і затвердження до 1 січня 2019 року історико-архітектурних опорних планів та коригування містобудівної документації на їх основі.